

pisatelj »10 × 10 = 100«, pa ne pristavi, da to računanje velja za sobna tla, katerih dolgost in širokost sta si jednaki. — Str. 22. stojé besede: »Po vodi premočena tla, kjer se voda ne more odtekati, imenuje se močvirje (Sumpf, Moor).« Tu bi bilo umestno že zaradi ljubljanskega barja razložiti, kaj je barje ali mahovje (Morast).

Pri knjigopisju je treba rabiti vselej dobre zanesljive vire in ne prezirati novih iznajdeb. To, kar uči gospod Jesenko o Uralo-baltiškem in Uralo-karpatskem hrbtu, uči tudi gosp. Orožen na str. 31. pišoč: »Uralo-baltiški in Uralo-karpatski hrbet delita nižino na tri dele.« Ta razdelitev se ne vjema z najnovejšimi znanstvenimi nazori. — Str. 38. čitamo: »Od Črnega morja proti zahodu se vleče gorovje Balkan, iz katerega teče reka Isker v Dunav.« Isker ne teče iz Balkana, ampak izvira izpod gorovja Rilo. Drugih večjih rek na polotoku balkanskem gospod pisatelj ne omenja. Tudi se ne skladam z gospodom pisateljem, ki str. 52. piše »... do pogorja Libanon, kjer izvira ... Jordan.« Reka Jordan ima svoje vire v gorovju Antilibanonu. — Str. 24. stoji pisano, da je o dvanajsti uri najtoplejše. A izkušnja in knjige nas učé, da toplota pride do najvišje stopinje med drugo in tretjo uro popoldne. Str. 19. čitamo: »Vrste peščenih gričev ob obali so sipine.« Izraz »sipina« (Düne) naj se rabi rajši za nemški »Sandbank« (prim. Jesenkov zemljepis za I. gimn. razred). Nemški izraz »Düne« slovenimo bolje z besedo »peščenik« (peščenica). Sipine (Dünen) se ne nahajajo samo ob obrežju, ampak tudi na otokih, po pustinjah in puščavah (Ogrsko, Sáhara, Gobi itd.). — Str. 42. bi rajši čitali »po zelenicah«, kakor »v zelenicah«. — Str. 35. je pisano »München (Monakovo)«, »Dresden (Draždane)« mesto »Monakovo (München), Draždane (Dresden)«. — Na str. 37. bi se bil izraz »glavno mesto« lahko okrajšal. — Tudi o zemljepisnih slikah bi se dalo marsikaj reči. Zemljepisne slike — risanje je velevažno za zemljepisni pouk. Važne gore in reke naj se ne izpuščajo iz slike, tek reke naj se proti izlivu riše debeleje, kakor pri izviru itd.

Gospod pisatelj se je trudil natanko po učnem načrtu sestaviti šolsko knjigo. Omenili pa smo nekaj nedostatkov, ne da bi veljavno knjigi kratili ali nje vrednost zmanjševali, marveč, da nekoliko pripomoremo do večje natančnosti in temeljitosti, do večje popolnosti v bodočem drugem natisku in pa izpolnimo dolžnost kritike. Knjigi sami pa želimo, da bi uspešno širila zemljepisno znanje med našo mladino.

J. Jenko.

»Življenje in delovanje rajnega gospoda Martina Skubica«, častnega kanonika, dekana in župnika ribniškega, knezoškofovskega konzistorijalnega svetovalca, viteza Franc-Jozefovega reda, itd. Opisal dr. Jožef Lesar. V Ljubljani. 1892. Založila ribniška farna cerkev. — Natisnili J. Blasnika nasledniki. 8°. Str. 69. Cena 30 kr. — Gospod pisatelj te knjižice piše v »Predgovoru«: »Naprosen po preč. gosp. kanoniku L. Jeranu sestavil sem za »Zgodnjo Danico« črtice iz življenja in delovanja zaslužnega kanonika in dekana Martina Skubica,

umrlega v Ribnici 9. aprila l. 1891. Ker se je pa tu in tam izražala želja, naj bi se one črtice, objavljene v »Danici« l. 1892. v številkah 16—38 ponatisnile, in zlasti ker je naročil sedanji ribniški dekan, veleč. gospod Martin Povše, ribniškim faranom v spomin svojemu predniku nekaj izvodov teh črtic, radovoljno ustrezem s pričujočim ponatisom javljenim željam.«

Tako se je rodila mala knjiga o vrlem duhovniku in slovenskem rodoljubu. Ne samo njegovi župljani in njega znanci, tudi drugi čitatelji se bodo mudili z veseljem med vrsticami, katere je v njegov spomin sestavil marljivi in pokojniku iz srca udani župljan. Življenjepis je natančno in skrbno napisan, vmes pa so vpleteni razni spomini ali premisleki v bralčev prid. Opisovanje je vsestransko, vabljivo in lahko. Dasi ocenjevalec ne more podatkov samih preiskovati, vendar vé, da so popolnoma zanesljivi, ker jih je natančno preiskal in iz virov zajel gospod pisatelj sam.

Knjižica pa nima samo pomena, ker je življenjepis zaslužnega moža, ampak tudi, ker je dobršen kos zgodovine naših kranjskih župnij, ki naj bi se kmalu izpopolnile tudi z zgodovino znamenite ribniške župnije, ali morebiti celó dekanije. Ali ne bi utegnil gospod življenjepisec sam lotiti se tega dela, ki bode v slavo ljubljanski vladikovini in njegovim rojakom?

Pisava je v knjižici skrbna in se ravna deloma po pisavi »Zgodnje Danice«. Na čelu ima to delo — kolikor moremo soditi — dobro zadeto sliko pokojnega dekana. Narisana je v Pragi in natisnjena v »Katol. Tiskarni«. Dr. Fr. L.

»Stara Božja pot Marije Device v nebo vzete« na Dobrovi pri Ljubljani. Spisal Anton Lesjak, dobrovski kapelan. Z dovoljenjem visokočast. knezoškofijstva ljubljanskega. V Ljubljani. Založil pisatelj. — Tisk J. Blasnika naslednikov. 12°. Str. 80. Cena 15 kr. — Tudi ta knjižica je ponatis iz »Zg. Danice«. Opisuje v poljudno-pobožnem duhu zgodovino dobrovske božje poti od najstarejših časov do danes. Seveda je iz prvih časov le malo trdnih virov, vendar je izvestno vsaj toliko, da je božja pot jako stara, res — če smemo reči — starosta med našimi svetimi kraji. Knjižica ni namenjena učenim preiskovalcem in čitateljem, ampak pobožnemu ljudstvu, božjepotnikom, ki prihajajo po letu v obilnem številu na Dobrovo. Prav zato smemo nekoliko zatisniti oko gledé na doslednost v pisavi, zlasti pa, ker je knjižica ponatis iz časopisa, v katerem se prvotna pisava kolikor toliko predéla. Tako se je godilo i tukaj. — Da damo tudi par nasvetov za prihodnji drugi natisek, želimo, da bi izostali predolgi naslovi umrlih dostojanstvenikov, bodisi cerkvenih ali svetnih. Nam se zdé okorni in nerodni, in težka je taka pisava, kakor — — »že prej imenovani prevzvišeni knezoškof grof Attems«. Mož je res »prevzvišen«, ako je v nebesih. Tudi pri živih osebah se morajo rabiti taki spoštljivi pridevki umno in zmerno. Potem želimo nekaj slik povzetih iz sedanjih razmer, zakaj slika, ki je pred naslovom knjižice, dasi lepa, je zastarela. Naposled želimo še jednotno in dosledno pisavo.

Dodajamo pa željo, kakoršno smo povedali že v oceni prejšnje knjige. Gospod pisatelj, ki je preiskal vire za zgodovino božje poti, spiše naj nam tudi zgodovino lepe dobrovske župnije. Da je temu delu kos, in da ima tudi veselje za to, pokazalo je to njegovo prvo delce, kateremu naj kot marljivi delavec doda še mnogo drugih.

Dr. Fr. L.

V založbi Giontini-jevi so izšle te štiri povesti:

»**Peter Prostack.**« Povest. Spisal Fr. Hoffmann. S štirimi jeklorezi. V Ljubljani. Založil Janez Giontini. 1892. 12°. Str. 80. Cena trdo vezanemu zvezku 40 kr. — Povest opisuje, kako je mladenič preprostega (Prostack!) duha šel k angleški mornarici, kako so ga Francozi na obrežju ujeli in zaprli, kako mu je pa pogumen tovariš pomagal uiti in naposled ž njim srečno prišel v domovino. — Povest je vseskozi zanimiva. Nekatere stvari so za našo mladino nekoliko tuje. Sicer pa bode povest kazala mladini, koliko dosežemo s pogumom, hladnokrvnostjo in stanovitnostjo.

»**Kako vzgaja usoda.**« — Ta 82 strani obsežajoča povest je prejšnji po vnanji obliki jednaka. Vsebinska pa nam kaže mladega plemiča, Bogomira, ki je udan neukrotljivi nagli jezi in katerega je bil s preveliko dobroto razvadil najbolj njegov stric, grof Roman. A grof umrè, njegov brat se polasti posestva in Bogomir gré od hiše, predno so našli oporoko grofovo, v kateri je bil postavil Bogomirja za dediča. Huda usoda stiska mladeniča tako, da se popolnoma omehta in predružači. Poboljššan pride domov in tu dobi oporoko, po njej pa tudi stričevo posestvo. — Ta povest je pisana jako mično s krepkimi potezami. Zato je primerna mladini, ki se bode ž njo dobro zabavala.

»**Bog pomaga.**« — Vsa povest pojasnjuje rek, ki je izbran za naslov. Oče Koren je s svojo družino vred poštenjak in neomahljiv značaj. A razne izkušnje pridejo nadenj, ki ga pa ne odvrnejo od prave poti; niti denar, niti obeti ga ne premotijo. V najhujših stiskah zaupa trdno Bogu, ki mu tudi obilno poplača njegovo nenavadno zvestobo. — To povest preveva blagi duh krščanskega zaupanja, predočuje se vzvišen vzgled moške značajnosti, zaradi tega bode mladini mnogo koristila.

»**Kar Bog stori, vse prav stori.**« Tudi ta povest pojasnjuje navedeni rek — naslov. Gospod Strnad je izgubil po nesreči skoro vse svoje veliko bogastvo. Zaradi tega gré v Ameriko, da bi si vnovič pridobil potrebnega imetja, svojo ženo pa s sinom Milanom pusti za potrebo preskrbljeno v nekem domačem mestu. A ta dva izgubita poslednji ostanek imetja in prideta v največjo revščino, kar se ju usmili čudni gospod Sever. Sreča se je zasukala, Milan dobi zaradi svojih odličnih zmožnostij dobro službo v trgovini, prebije hudo preskušnjo in izkušnjo, a kmalu potem objame vrnivšega se in obogatelega očeta. — Pripovedovanje nas zanima neprestano, smer je blažilna, zato je tudi ta povest ugodna mlademu duhu.

Vse štiri povesti imajo poleg imenovanih podrobnostij, iste velikosti in zunanje oblike, tudi

to skupno svojstvo, da so od istega pisatelja in — kolikor moremo soditi — od istega prelagatelja. Ker so Hoffmannove nemške povesti gotovo nekoliko znane večini naših čitateljev, ni nam treba o njih govoriti. Za slovenske prevode so imenovane štiri dobro izbrane in le želimo, da bi izbiral gospod prelagatelj i nadalje, ako namerja to zbirko še pomnožiti.

Hvalno omenjamo, da je pisava v prevodih lepa in pravilna, jezik skoro izboren. Želeli bi le še, da bi se prevod gibal slobodnejše, zakaj tu pa tam se nekoliko spominjamo nemškega izvirnika, nemških izrazov. Pisava za mladino bode gladka in lahka. Sicer se pa lahko reče, da je ta pravilnost v jeziku med knjižicami jednake vrste nekaka izjema. Izraz »brez vsake nezgode« se mi ne zdi po duhu slovenskem, marveč dovolj je samo »brez nezgode«.

Kajpada bi želeli mnogo bolj, da bi mogli tako in še dvakrat bolj hvaliti izvirna dela; tudi si ne moremo kaj, da ne bi prosili založnika, naj si pridobiva in naj izdaje izvirne povesti jednake vrste, tem bolj, ker je Hoffmann protestant in se v njegovih spisih ne nahaja nič specifično-katoliškega. Vendar se izražajo v mnogih spisih določno krščanske resnice in dobri nazor: Zato bodo naši mladini ugajali in koristili tudi ti prevodi in zato so vredni, da smo jih ocenili obširneje.

»**Občni zemljevid Kranjske.**« Po uradnem gradivu z označenjem okrajnih glavarstev in davkarskih okrajev ter razvrstitve ljubljanske škofije izdala in narisala Emilij Jahnz in Ferd. pl. Genzić. Merilo 1 : 300.000. Ljubljana 1892. Komisijsko založništvo Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Kamnotiskarnica Julija Hühna v Zagrebu. Cena 80 kr. — Umevno je, da se v tako delo rade vrinejo male pomote. V obče pa moramo namen, uredbo, obliko tega zemljevida le hvaliti in zato ga tudi priporočamo rojakom. Šolam in uradom je posebno ugoden. Imena so čisto slovenska, da je ta zemljevid res slovenski zemljevid. Na ta način bi se polagoma odvadili pačiti s ponemčevanjem naša domača krajevna imena.

Dr. Fr. L.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

»**Cesarizam i bizantinstvo.**« (Konec.) Kako se je to zgodilo, kako se je razkol širil in utrjeval, to je znano iz zgodovine. Papeži so se trudili, da bi se poravnal razkol, toda zaman. Bizantinski napuh je priznaval prvenstvo rimske cerkve le takrat, kadar mu je bil Turek za petami, ali se je nadejal dobička. — Ko se je na florentinskem zboru z velikim trudom in z mnogimi žrtvami delo zjedinenja približevalo h kraju, hotel je cesar kar na mah vse raztrgati in se vrniti v Carigrad. Zakaj? Zato, ker je bil njegov napuh razžaljen s tem, da mu papeževi služabniki niso pustili s konjem stopiti v dvorano med zbrane očete. — Kaj naj človek poreče na tako lahkomišelnost in ošabnost? In ko je malo pred padom Carigrada papežev legat v cerkvi sv. Sofije proglasil jedinstvo in z grškimi duhovniki opravljal službo božjo, zapustilo je